

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii
„Ion Creangă”

SCRIITORII MOLDOVEI - COPIILOR

VALERIU MATEI

Chișinău 2019

Scriitorul, istoricul, academicianul și omul politic, Valeriu Matei s-a născut la 31 martie, 1959 în com. Cazangic, Leova.

A învățat la Școala medie incompletă din satul natal (1966-1974), astăzi Gmnaziul „Mihai Viteazul” și la Școala medie nr. 2 din or. Leova, pe care o absolvă cu medalie de aur. Absolvă cu excelență Universitatea de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova, Facultatea Istorie, specialitatea Etnologie, susținând o teză despre valoarea istorico-etnologică a operei lui Nicolae Milescu Spătaru.

În anii de studii cunoaște elitele culturale și literare nonconformiste din Moscova și Sankt-Petersburg, printre care își face mulți prieteni. Excluz de la doctorantura aceleiași facultăți din cauza convingerilor sale, ca antisovietic și naționalist (1983), reușește să se angajeze în calitate de colaborator științific la Muzeul de Etnografie din orașul Istra (1984-1985), din mai 1985 a fost ales șef al sectorului de istorie veche, arheologie și etnografie la același muzeu.

Este printre protagoniștii evenimentelor de la Uniunea Scriitorilor din Moldova din martie-mai 1987, care pun începutul Mișcării Democratice în Republica Moldova. În perioada mai 1987 – martie 1990 a reprezentat Uniunea Scriitorilor din Moldova la secretariatul Uniunii Scriitorilor din Moscova.

În 1989 a participat la crearea Frontului Popular din Moldova, a fost membru al Biroului Executiv și purtător de cuvânt al formațiunii. În 1990 a fost ales deputat în Parlamentul Republicii Moldova în circumscripția Leova.

A fost președinte al Comisiei Parlamentare pentru mass-media (1990-1993), directorul Editurii „Hyperion”, redactor-șef al ziarului „Mesagerul”, președintele Comitetului de cooperare Republica Moldova-Uniunea Europeană (1998-2001), reprezentând Partidul Forțelor Democratice. Director de proiecte la Uniunea Scriitorilor (din 2006).

În 2011 este ales membru de onoare al Academiei Române. Este numit director al Institutului Cultural Român Mihai Eminescu din Chișinău (2013).

A debutat în revista „Tinerimea Moldovei” în 1980, după care a avut interdicția de a fi publicat în Basarabia până în anul 1985. Publică din 1981 versuri în presa literară din România, fiind prezentat de Grigore Vieru, Ioan Alexandru, Ștefan Augustin Doinaș, Lucian Avramescu s.a.

Devine autor al volumelor de versuri apărute la Iași, București, Chișinău: *Stâlpul de foc* (1980), *Somn de lup* (1990), *Moartea lui Zenon* (1994), *Orfeu și singurătatea* (2003), *Grecia imaginară* (2003), *Ziliada*, (Iași, 2008), *101 poeme* (2009), *Elegiile fiului risipitor* (2010, desemnată drept „Cartea anului” în cadrul Salonului Internațional de Carte de la Chișinău, 2010), *Cafeaua din paharul iubirii* (2011), *Cruciada balcanică* și CD-ul *Vecernie regală* (2013), *Ecuatiile disperării* (2015), *Noaptea semnelor. Poemele rezistenței anticomuniste și antisovietice* (2019) ș.a.

A publicat cărți și de altă factură: *Peregrinările și suferințele spătarului Neculai din Milești* (nuvelă istorică, 1988), *Pactul Ribbentrop-Molotov și consecințele sale pentru Basarabia* (în colaborare cu V. Vărațic și I. Șișcanu, culegere de documente, publicate în lb. română, rusă, engleză, franceză, 1991), *Itinerar. O figură emblematică a culturii românești – Mihai Cimpoi* (eseu, 2012). Creația sa literară și activitatea culturală au fost apreciate cu numeroase premii și distincții.

A fost distins cu Marele Premiu „Nichita Stănescu” pentru poezie contemporană românească (1995), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1996), Medalia „Mihai Eminescu” (România, 2000), Marele Premiu „Nichita Stănescu” pentru Opera Omnia (2002), Premiul pentru literatură al diasporei românești din Germania (2004), Ordinul Național „Steaua României” în grad de Comandor (2004), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2008, 2010), Premiul Ministerului Culturii al RM la Salonul Internațional de Carte de la Chișinău (2012), Medalia „Dimitrie Cantemir” (2013), Medalia „Mihai Eminescu” (RM, 2014), Premiul Național „George Bacovia” (România, 2015).

În 2010 i se conferă Ordinul Republicii. Numele lui Valeriu Matei îl poartă instituții din România, precum și biblioteca raională din Leova. Din octombrie 2016 Gimnaziul din satul Dumbrăvița, Sângerei îi poartă numele. Orașul Iași l-a ales Ambasador cultural în lume.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Opera

Cafeaua din paharul iubirii / Valeriu Matei. – Râmnicu Sărat: Rafet, 2011.

Cruciada balcanică: opera poetică / Valeriu Matei; pref.: Alex Ștefănescu. – Ch.: Mesagerul, 2013. – 720 p.

Dimineața marelui oraș / Valeriu Matei; pict.: Iurie Matei. – Ch.: Pontos, 2003. – 48 p.

Ecuatiile disperării: poeme / Valeriu Matei. – București: Tracus Arte, 2015. – 345 p.

Elegiile fiului risipitor / Valeriu Matei; pref.: Theodor Codreanu; postf.: Mihai Cimpoi. – Iași: Princeps Edit, 2010. – 714 p. – (Opera poetică).

Grecia imaginară / Valeriu Matei. – Ch.: Mesagerul, 2003. – 64 p.

Moartea lui Zenon / Valeriu Matei. – Iași: Junimea, 1994. – 61 p.

Orfeu și singurătatea / Valeriu Matei; pict.: Iurie Matei. – Ch.: Mesagerul, 2003. – 95 p.

Somn de lup și alte poeme / Valeriu Matei; pict.: Iurie Matei. – Iași: Feed Back, 2010. – 118 p.: il.

Referințe critice

Agachi, Catinca. Valeriu Matei – exponent al modernizării limbajului poetic din lirica basarabeană // Agachi, Catinca. Literatura română în țările vecine: (1945-2000) / Catinca Agachi. – Iași: Princeps Edit, 2005. – P. 364-368.

Baciu, Gheorghe. Valeriu Matei // Baciu, Gheorghe. Personalități de viață moldavă: 125 destine / Gheorghe Baciu. – Ch., 2017. – P. 326-328.

Cimpoi, Mihai. Valeriu Matei și relecturile basarabene // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 4: Demonul recitării / Mihai Cimpoi. – Craiova: Fundația Scrisul Românesc, 2004. – P. 234-237.

Grati, Aliona. Primul val de poeți optzeciști în Republica Moldova // Grati, Aliona. Fenomenul literar postmodernist / Aliona Grati. – Ch., 2013. – P. 129-130.

Matei, Valeriu. „Am scris doar ceea ce mi-a dictat inima și conștiința” / Valeriu Matei; consemn.: Valerie Volontir // Noi. – 2015. – Nr. 7. – P. 14-15.

Rachieru, Adrian Dinu. Valeriu Matei: Poezia ca „pradă sacră” // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia / Adrian Dinu Rachieru. – București; Ch., 2010. – P. 455-461.

Dedicații lirice

Vieru, Grigore. Biserica Albă: lui Valeriu Matei // Vieru, Grigore. Taina care mă apără / Grigore Vieru. – Ch.: Princeps Edit, 2008. – P. 352.

Referințe

Săgeata este unită cu țința la acest poet, pentru a folosi un minunat vers al său.

Grigore Vieru

Poet cultivat și modern, Valeriu Matei își estetizează cu bun gust emoțiile, le radicalizează expresiv, le transformă într-o viziune... Poetul are o inteligență artistică remarcabilă. Întâlnim frecvent în textele sale idei poetice ingenioase, cu o mare încărcătură lirică...

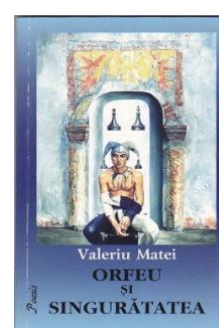
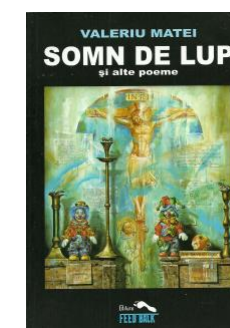
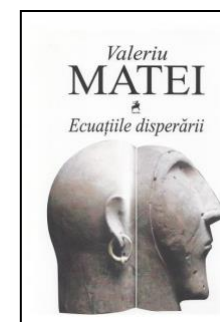
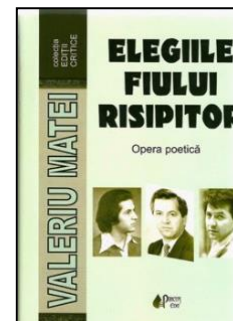
Alex Ștefănescu

Temele ce-l răscolesc pe Valeriu Matei sunt cele dintotdeauna: iubirea, neliniștea întâmplărilor existenței noastre pământești. Valeriu Matei surprinde printr-o versificație modernă, încărcată de metafore pregnante...

Petre Manolache

Dicțiunea clară, impecabilă a ideilor, prospețimea imaginii brodată pe o textură lirică originală, precum și simbolistica și profunzimea mesajului, absolut cuceritoare, ne obligă să-l așezăm pe Valeriu Matei în prima linie a poezilor români din ultima jumătate de secol.

Daniel Corbu

*Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Eugenia Bejan*